

Віктор Васильович Коширець,

аспірант кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ОСОБИСТІСНИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ЕМПІРИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ

У статті конкретизовано концептуально-методологічні аспекти вивчення феномену особистісного простору студентської молоді в межах авторської позиції його структурно-функціональної організації. Окреслено центральні принципи запропонованої дослідницької позиції вивчення особистісного простору у вигляді внутрішнього інтегрованого образу суб'єктного характеру, який забезпечує адекватний рівень соціально-психологічної адаптації та становлення соціальної зрілості, самоствердження і самоактуалізації сучасного студента. Достовірні дані проведеного емпіричного дослідження підтверджують концепт розуміння особистісного простору як форми внутрішньої узгодженості студента з обставинами життя, що супроводжується особливостями конфігурації виявів адаптаційних, мотиваційних та особистісно-поведінкових компонентів.

Ключові слова: *особистісний простір, суверенність психологічного простору, образ життя, соціально-психологічна адаптація, соціальна зрілість, самоствердження, самоактуалізація, студентська молодь.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Контекст вивчення феномену особистісного простору особистості у психології з'явився у відповідь на давно назрілу суспільну потребу в глибшому пізнанні сутності інтеграційних характеристик психічних явищ. Особистісний простір в юнацькому віці найчастіше розглядається через систему ідентичностей молоді людини, який виконує регулюючу функцію в процесі життєдіяльності людини. Внутрішні та зовнішні чинники формування особистісного простору є взаємопов'язаними і взаємозумовленими, про що свідчать факти впливу соціально-психологічних змін на формат позитивного перетворення чи негативної дестабілізації структур життєвого простору людини молоді людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. У психологічній науці є значні доробки, у яких методологічні обрії проблеми особистісного простору актуалізують низку теоретичних конструктів, що у цілісній картині складають панораму конструктивного вивчення цього феномену [1–3 та ін.]. Визначення особистісного простору містить його просторово-часовий і соціально-структурний вимір, основні функціональні ознаки й обґрунтування домінуючих ознак аксіологічного проектування особистості.

Метою статті є конкретизація концептуально-емпіричних аспектів вивчення феномену особистісного простору студентської молоді в межах авторської позиції його структурно-функціональної організації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Передусім, перед тим як сформулювати основну теоретичну установку розуміння особистісного простору в юнацькому віці, окреслимо центральні принципи запропонованої дослідницької позиції: 1) особистісний простір слід розглядати як компонент структури життєвого простору студентської молоді, що містить наукові і побутові пояснення життя; 2) соціальний простір в юнацькому віці характеризується структурними компонентами, системний зв'язок між якими складає конфігурацію адаптаційних, мотиваційних та особистісно-поведінкових компонентів; 3) адекватне і повноцінне вивчення особистісного простору повинно містити психосемантичні аспекти індивідуальної свідомості студентської молоді.

При цьому методологічний пріоритет надається таким положенням щодо розуміння просторової організації життя людини:

- Просторова організація життя людини відбувається в соціальному просторі, який можна розглядати як сукупність різноманітних умов життєдіяльності, а також ситуативних та систематичних комунікацій, зв'язків і взаємовідносин; соціальний простір є складовою людської діяльності, завдяки якій людина, створюючи матеріально-духовний світ, змінює форми свого

людського буття та, тим самим, через зміни зовнішнього світу змінює і саму себе.

- Соціальний простір характеризується: *протяжністю*, що означає його багатовимірність, а масштаб цієї багатовимірності визначається співвідношенням структурної організації соціального простору до антропометричних та соціально-психологічних параметрів людини; *спрямованістю*, яка є часовою ознакою організації; *рухливістю*, яка пов'язана з процесуальністю життєдіяльності людини.

- Структура соціального простору залежить від соціальної спрямованості суб'єкта життєдіяльності, який визначає своє ставлення до чинників навколишнього середовища через власну цільову установку на конкретну діяльність, з часом роблячи її стійкою формою життєдіяльності людини, що виявляється в укладі життя як цілісної системи діяльності, спілкування і взаємодії людини з природнім, соціальним та культурним оточенням, яке передбачає організацію людськими своєї життєдіяльності в часі і просторі.

- Особистісний простір є складовою соціального простору, яку найчастіше розглядають як “внутрішнє середовище” людини, тобто уявлення людини про “своє” середовище, його сукупний образ, що піддається моделюванню. Особистісний простір виступає як мисленнева модель життєвого середовища людини, її певна нормативна концепція.

- Структура особистісного простору містить такі компоненти – *адаптаційний*, *мотиваційний* та *особистісно-поведінковий*, структурна конфігурація яких визначає сферу повноцінного життєздійснення як внутрішнього локусу контролю соціальної діяльності суб'єкта. Кожен з компонентів виконує свої специфічні функції: адаптаційний компонент – *приспосувальну*, *контролюючу* і *захисну*; мотиваційний компонент – *стабілізуючу*, *ідентифікаційну* та *інноваційну*; особистісно-поведінковий компонент – *організуючу*, *комунікативну* й *акумулюючу*.

- Суб'єктні ознаки особистісного простору є наслідком взаємодії соціогенних потреб людини з цінностями соціального оточення, що надає змогу

визначити його як суб'єктивно значущий фрагмент буття, який визначає актуальну діяльність і стратегію життя людини та містить комплекс фізичних, соціальних і психологічних явищ, з якими людина себе ототожнює, а отже оберігає всіма доступними їй фізичними та психологічними засобами.

- Здатність контролювати, захищати і розвивати свій психологічний простір розглядається як особистісна суверенність, яка є формою внутрішньої емоційної згоди з обставинами життя чи синергетичним ставленням до життєвих ситуацій. Тому вона може бути вивчена лише через ставлення до різних вимірів психологічного простору. Психологічні межі особистості виконують такі функції: 1 – на межі взаємодії зі світом народжується суб'єктивність; 2 – межі визначають особистісну ідентичність людини; 3 – встановлюючи межу, суб'єкт створює можливість та інструмент рівноправної взаємодії; 4 – межі створюють можливість селекції зовнішніх впливів, а також захист від руйнівних впливів; 5 – наявність меж визначає границі особистісної відповідальності.

- Проаналізувавши співвідношення змісту функціональних ознак виокремлених компонентів особистісного простору та його психологічних меж, можна визначити якісні характеристики особистісного простору. Виходячи з обґрунтування тісного взаємозв'язку функціонування адаптаційного, мотиваційного й особистісно-поведінкового компонентів особистісного простору та взаємозумовленості функціональних ознак меж особистісного простору, можемо стверджувати, що таке спільне функціонування забезпечує гармонійність і несуперечливість внутрішнього світу особистості. Така інтегративність особистісного простору полягає у збалансованості зовнішніх впливів та власних уявлень про світ та надає змогу виокремити такі його характеристики якості: 1 – *цілісність* (локалізована в межах адаптаційного компоненту особистісного простору) означає адаптаційно-нормативний фон функціонування особистісного простору; 2 – *самоорганізація* (локалізована в межах мотиваційного компоненту) означає довільну активність щодо цілісної реалізації відносин зі світом речей, людей, соціальними явищами з урахуванням

мотиваційно-ідентифікаційних тенденцій поведінки і вияву індивідуальних цінностей та здібностей; 3 – *відкритість* (локалізована в межах особистісно-поведінкового компонента) означає усвідомлену позицію щодо розвитку і саморозкриття соціального та індивідуального потенціалу входження в соціальний світ і взаємодії з ним.

Запропонована нами структурно-функціональна організація особистісного простору відрізняється від уже добре відомих та верифікованих моделей. Основною її відмінністю є інтонування виокремлених компонентів суб'єктним змістом, що набуває особливого звучання щодо актуалізації питань конструктивного втручання й організації особистісного простору в юнацькому віці. Обґрунтування особистісного простору студентської молоді у вигляді внутрішнього інтегрованого образу суб'єктного характеру, який забезпечує адекватний рівень соціально-психологічної адаптації та становлення соціальної зрілості, самоствердження і самоактуалізації сучасного студента, надало змогу припустити, що особистісна суверенність психологічного простору як форма внутрішньої узгодженості студента з обставинами життя супроводжується особливостями становлення соціальної зрілості, рівнем соціально-психологічної адаптації та специфічністю особистісного самоствердження і самоактуалізації студентства, системний взаємозв'язок між якими складає конфігурацію адаптаційних, мотиваційних та особистісно-поведінкових компонентів.

Тому логіка побудови емпіричної програми вивчення психологічних особливостей формування особистісного простору стосується дослідження особливостей його психосемантичної репрезентації в індивідуальній свідомості і комплексу адаптаційних, мотиваційних та особистісно-поведінкових властивостей студента.

Організація дослідження полягала у створенні програмно-методичного забезпечення і передбачала його структурно-логічну поетапність. Для реалізації поставлених завдань використано такі психодіагностичні методики: “Суверенність психологічного простору” С. Нартової-Бочавер; семантичний

диференціал “Образ життя” В. Серкіна; діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерса та Р. Даймонда; “Стратегії самоствердження особистості” Є. Нікітіна, М. Харламенкова; діагностики самоактуалізації особистості (О. Лазукін в адаптації Н. Каліна); вивчення особистісної зрілості; діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі; особистісний опитувальник FPI (модифікована форма В).

Вибірку дослідження склали студенти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки і Луцького інституту розвитку людини Університету “Україна”. У дослідженні взяли участь 362 особи, віком від 18-ти до 25-х років.

У результаті опрацювання емпіричних даних за методикою вивчення суверенності психологічного простору було визначено три основні групи респондентів з різними показниками суверенності психологічного простору: 1 група (високий показник суверенності психологічного простору) – 124 особи; 2 група (середній показник) – 154 особи; 3 група (низький показник) – 84 особи.

Високий рівень вираження суверенності психологічного простору є ознакою у 34 % досліджуваних студентів, а це означає, що ці студенти окреслили свій життєвий простір як найбільш значущу (близьку, улюблену, цікаву) для них частину життєвого світу, яка суб’єктивно визначає найважливішу сторону їх життєдіяльності. Така позиція найчастіше відображається у характеристиках особистості, пов’язаних з її автономністю, самостійністю та стійкістю. Середній рівень вираження суверенності є ознакою невизначеної позиції щодо визначення суверенності студентами свого психологічного простору, що часто пов’язано із соціальними чинниками особистісної реалізації молодого людини, які перешкоджають або навіть руйнують потенціал формування цілісного, повноцінного особистісного простору. Низький рівень вираження суверенності психологічного простору досліджуваних засвідчує вияв у них ознак депривованості, яка виявляється в переживанні відчуження і фрагментарності власного життя, що характеризується суттєвими ускладненнями в пошуку об’єкту ідентифікації.

Для статистичної перевірки та візуалізації отриманих результатів було проведено процедуру дискримінантного аналізу з використанням покрокового методу. Візуалізація територіального співвідношення між визначеними трьома групами студентів із різними показниками суверенності психологічного простору графічно подана на рисунку.

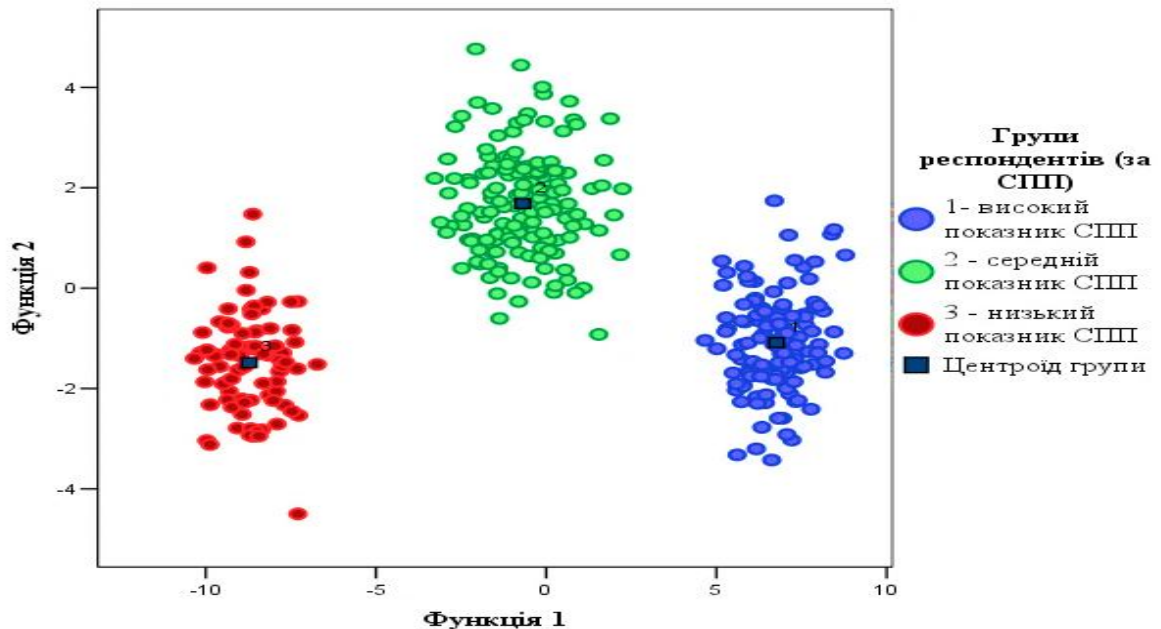

Рисунок – Графічне відображення канонічних дискримінантних функцій

Щодо класифікації в цілому, то відсоток збігу реальної класифікації і класифікації об'єктів за допомогою канонічних функцій становить 100 % за результатами дискримінантного аналізу. Така висока точність передбачення, що ґрунтується на поєднанні запропонованих показників, підтверджує об'єктивність класифікації та правильність обраних діагностичних критеріїв.

Подальша робота з емпіричними даними передбачає визначення типу розподілу даних для визначення групи методів, що нададуть можливість встановити відмінності між психологічними особливостями вияву суверенності психологічного простору представників усіх трьох груп. Для цього використано Z-критерій нормальності Колмогорова-Смирнова. Значення *AsympSigZ*-критерію (ймовірність того, що розподіл відповідає нормальному) для більшості діагностичних критеріїв є меншим або рівним $p \leq 0,05$, що свідчить про те, що розподіл суттєво відрізняється від нормального.

Отримані результати щодо вияву суверенності психологічного простору стосувались вивчення показників соціально-психологічної адаптації досліджуваних студентів за виокремленими групами, відмінності між якими визначалися за допомогою Н-критерію Крускала-Уоллеса. Основна ідея його використання ґрунтується на відображенні всіх значень вибірок, що порівнюються у вигляді однієї загальної послідовності упорядкованих (прорангованих) значень з подальшим обрахунком середнього рангу для кожної вибірки. Чим менше збігів між ранговими показниками, тим більше відрізняються вибірки (без конкретизації напрямку відмінностей).

Результати застосування непараметричного Н-критерію Крускала-Уоллеса до сформованої матриці емпіричних даних методики діагностики соціально-психологічної адаптації подано у таблиці 1.

Таблиця 1 – Результати обрахунку Н-критерію Крускала-Уоллеса для визначення психологічних відмінностей соціально-психологічної адаптації досліджуваних студентів

Діагностичні показники	Група 1	Група 2	Група 3	χ^2	Стандартне відхилення	p – рівень значущості
	Ранги					
Адаптація	220,7	195,4	98,2	73,396	2	.000**
Самоприйняття	176,6	226,5	106,2	72,263	2	.000**
Прийняття інших	179,5	209,0	134,0	27,987	2	.000**
Емоційна комфортність	220,3	168,0	149,0	27,703	2	.000**
Інтернальність	166,2	245,2	87,3	128,007	2	.000**
Домінування	203,0	191,6	131,3	26,028	2	.000**

Примітка: ** – рівень достовірності $p \leq 0,001$.

Суттєвим доповненням до показників соціально-психологічної адаптації виступили дані за методикою семантичного диференціалу “Образ життя” В. Серкіна, за допомогою якого вдалося на рівні індивідуального усвідомлення семантичного конструкту “образ життя” виявити особливості інтегративної активності особистості, яку вона реалізує як суб’єкт індивідуальної діяльності в соціальному просторі життєдіяльності.

Обробка отриманих даних щодо семантичної репрезентації “образу життя” досліджуваних студентів методом знаходження *семантичної універсалії*

сукупності стійких і схожих оцінок надає змогу виокремити такі значущі ознаки “образу життя” у кожній досліджуваній групі: у групі 1 модель суб’єктивного образу життя складають такі параметри – *компромісний, позитивний, егоїстичний, відкритий, демократичний*; у групі 2 модель суб’єктивного образу життя складають такі параметри – *раціональний, гідний, розуміючий, забезпечений, радикальний та новий*; у групі 3 модель суб’єктивного образу життя складають лише три параметри – *забезпечений, активний і напружений*.

Так, результати проведеного дослідження свідчать, що виокремлені семантичні універсалиї студентів різних груп є досить динамічними та містять суттєві відмінності. У цьому випадку такі динамічні відмінності пов’язано з особливостями зміни ставлень студентів до сфер життєдіяльності людини у бік їх зменшення і групування лише в одній сфері життєвої реалізації.

Вивчення конфігурації таких компонентів мотиваційної сфери як самоактуалізація, самоствердження та соціальна зрілість досліджуваних студентів проводилося за допомогою опитувальника діагностики самоактуалізації особистості, методики вивчення стратегії самоствердження особистості і тест-опитувальника вивчення особистісної зрілості.

Результати застосування непараметричного Н-критерію Крускала-Уоллеса до сформованої матриці емпіричних даних запропонованих методик подано у таблиці 2.

Вивчення компонентів особистісно-поведінкової сфери досліджуваних студентів проводилося за допомогою методики діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі й особистісного опитувальника FPI (форма В). Результати обрахунку непараметричного Н-критерію Крускала-Уоллеса подано у таблиці 3.

Наступним кроком у вивченні психологічних особливостей формування особистісного простору студентської молоді й основних її чинників стало використання методу множинного регресійного аналізу для визначення

найбільш суттєвих прогностичних детермінант суверенності особистісного простору.

Таблиця 2 – Результати обрахунку Н-критерію Крускала-Уоллеса для визначення психологічних відмінностей показників самоактуалізації, самоствердження та особистісної зрілості

Діагностичні показники	Група 1	Група 2	Група 3	χ^2	Стандартне відхилення	p – рівень значущості
	Ранги					
Орієнтація в часі	177,0	193,4	166,5	4,003	2	.135
Цінності	230,8	177,8	115,5	61,669	2	.000**
Погляд на природу людини	254,6	169,5	95,6	120,439	2	.000**
Потреба в пізнанні	228,9	172,2	128,5	48,705	2	.000**
Креативність	251,1	144,0	147,6	84,070	2	.000**
Автономність	255,3	152,3	126,0	98,155	2	.000**
Спонтанність	249,9	164,8	111,2	95,558	2	.000**
Саморозуміння	233,1	180,4	107,4	73,166	2	.000**
Аутосимпатія	251,9	156,4	123,6	91,368	2	.000**
Контактність	211,7	207,0	90,1	84,385	2	.000**
Гнучкість в спілкуванні	196,2	222,9	83,9	100,488	2	.000**
Стратегія самоствердження	146,6	175,1	244,8	46,241	2	.000**
Мотивація досягнення	172,3	221,9	121,1	51,999	2	.000**
Я-концепція	199,3	197,1	126,6	30,323	2	.000**
Почуття обов'язку	160,6	229,9	123,6	64,021	2	.000**
Життєва установка	207,6	201,4	106,5	56,670	2	.000**
Близькість з іншими	239,1	187,0	86,4	107,875	2	.000**

Примітка: ** – рівень достовірності $p \leq 0,001$.

У результаті використання методу множинного регресійного аналізу було отримано остаточну модель множинної регресії, яка пояснює 70 % дисперсії залежної змінної (“суверенність особистісного простору”). У результаті регресійного аналізу було виключено цілу низку діагностичних критеріїв, регресійні коефіцієнти яких виявилися статистично незначущими: октанта 7 (співробітництво), креативність, емоційна лабільність, відкритість,

врівноваженість, цінності, октанта 1 (лідерство), комунікабельність, екстра-інтроверсія, октанта 6 (залежність), саморозуміння, октанта 2 (незалежність).

Таблиця 3 – Результати обрахунку Н-критерію Крускала-Уоллеса для визначення психологічних відмінностей показників міжособистісних стосунків та особистісних властивостей досліджуваних студентів

Діагностичні показники	Група 1	Група 2	Група 3	χ^2	Стандартне відхилення	p – рівень значущості
	Ранги					
Октана 1	243,2	147,3	153,2	66,350	2	.000**
Октана 2	275,0	132,0	134,1	152,490	2	.000**
Октана 3	272,8	139,3	124,1	146,307	2	.000**
Октана 4	261,4	155,4	111,4	120,861	2	.000**
Октана 5	246,5	163,3	118,8	83,441	2	.000**
Октана 6	246,7	155,6	132,8	76,863	2	.000**
Октана 7	248,5	147,9	144,2	78,693	2	.000**
Октана 8	270,2	139,7	127,2	137,440	2	.000**
Невротичність	169,2	183,8	195,4	3,387	2	.184
Спонтанна агресія	173,7	181,2	193,6	1,870	2	.393
Депресивність	182,9	181,0	180,3	0,037	2	.981
Роздратованість	152,5	184,4	219,0	21,168	2	.000**
Комунікабельність	206,2	177,1	153,1	14,125	2	.001**
Врівноваженість	201,0	181,8	152,1	11,604	2	.003*
Реактивна агресія	150,8	188,5	214,0	19,969	2	.000**
Сором'язливість	202,1	178,2	157,1	9,887	2	.007*
Відкритість	198,9	182,5	154,0	9,483	2	.009*
Екстра-інтроверсія	208,3	181,1	142,7	20,168	2	.000**
Емоційна лабільність	158,7	184,5	209,6	12,320	2	.002**

Примітка: ** – рівень достовірності $p \leq 0,001$.

Зазначені психологічні особливості, звісно, можуть певним чином характеризувати специфіку особистісного простору, проте вони не є основоположними під час прогнозування передумов, що детермінують той чи інший рівень вираження суверенності психологічного простору. Основними показниками формування необхідного рівня суверенності особистісного простору є критерії, що перераховані у таблиці 4.

Величини стандартизованих коефіцієнтів регресії (β) надають змогу зробити висновки щодо внеску кожного з них в остаточну модель множинної регресії. Так, найбільший внесок у дисперсію залежної змінної (“суверенність психологічного простору” студентської молоді) здійснили: октанта 8

“відповідальність” ($\beta = 0,357$); октанта 3 “прямолинійність” ($\beta = 0,211$); октанта 4 “недовірливість” ($\beta = 0,204$); автономність ($\beta = 0,201$); погляд на природу людини ($\beta = 0,185$); контактність ($\beta = 0,154$); потреба в пізнанні ($\beta = 0,134$); спонтанність ($\beta = 0,124$); аутосимпатія ($\beta = 0,097$); реактивна агресивність ($\beta = -0,093$); роздратованість ($\beta = -0,084$); гнучкість в спілкуванні ($\beta = 0,083$); октанта 5 “покірність” ($\beta = 0,078$); сором’язливість ($\beta = 0,073$).

Таблиця 4 – Коефіцієнти множинного регресійного аналізу (а)

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Знач.
	B	Стд. помилка	Бета		
(Константа)	-8,377	4,023		-2,082	.038*
Октанта 3	1,145	.222	.211	5,150	.000***
Октанта 4	1.093	.270	.204	2,200	.028*
Октанта 5	.485	.229	.078	2,118	.035*
Октанта 8	1.866	.204	.357	6,237	.000***
Роздратованість	-.952	.347	-.084	-2,745	.006**
Реактивна агресивність	-.951	.308	-.093	-3,091	.002**
Сором’язливість	.779	.321	.073	2,427	.016**
Погляд на природу людини	.995	.186	.185	5,359	.000***
Потреба в пізнанні	.458	.177	.134	3,590	.010**
Автономність	1.471	.188	.201	2,505	.013**
Спонтанність	.683	.199	.124	3,430	.001***
Аутосимпатія	.494	.176	.097	2,800	.005**
Контактність	.596	.174	.154	3,429	.001***
Гнучкість в спілкуванні	.447	.189	.083	2,360	.019**

Примітки: а – залежна змінна “суверенність психологічного простору”;
рівні достовірності: * – $p \leq 0,05$; ** – $p \leq 0,01$; *** – $p \leq 0,001$.

Як бачимо, високі показники суверенності психологічного простору студентів найчастіше зумовлюють такі характерологічні якості та способи взаємодії з оточуючими як відповідальність, прямолинійність (яка дещо межує з агресивністю), недовірливість (скептицизм) і схильність до особистісної автономності.

Висновки. Реалізація запропонованої емпіричної програми вивчення особистісного простору конкретизувала дослідження його особливостей у

межах психосемантичної репрезентації в індивідуальній свідомості і комплексу адаптаційних, мотиваційних та особистісно-поведінкових властивостей студента, що конституювало розуміння його структурно-функціональної організації.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отримані результати є змістовним підґрунтям щодо розробки серії психологічних тренінг-курсів з формування особистісного простору студентів.

Список використаної літератури

1. Абрамова, Ю. Т. Психология среды: источники и направления / Ю. Т. Абрамова // Вопросы психологии. – 1995. – № 3. – С. 130–141.
2. Максименко, С. Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2000. – 320 с.
3. Нартова-Бочавер, С. К. Человек суверенный: психологическое исследование субъекта в его бытии / С. К. Нартова-Бочавер. – СПб. : Питер, 2008. – 400 с.

Рецензент: доктор психологічних наук, професор Вірна Ж. П.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2013.

Коширець В. В. Личностное пространство студенческой молодежи: концептуально-эмпирические аспекты изучения феномена

В статье конкретизированы концептуально-методологические аспекты изучения феномена личностного пространства студенческой молодежи в рамках авторской позиции его структурно-функциональной организации. Очерчены центральные принципы предложенной исследовательской позиции изучения личностного пространства в виде внутреннего интегрированного образа субъектного характера, который обеспечивает адекватный уровень социально-психологической адаптации и становления социальной зрелости, самоутверждения и самоактуализации современного студента. Достоверные данные проведенного эмпирического исследования подтверждают концепт понимания личностного пространства как формы внутренней согласованности студента с обстоятельствами жизни, что сопровождается особенностями конфигурации проявлений адаптационных, мотивационных и личностно-поведенческих компонентов.

Ключевые слова: личностное пространство, суверенность психологического пространства, образ жизни, социально-психологическая

адаптация, социальная зрелость, самоутверждение, самоактуализация, студенческая молодежь.

Koshyrets V. V. Personal space of student youth: conceptual and empirical aspects of studying the phenomenon

The article concerns the conceptual and methodological aspects of studying the phenomenon of personal space of student youth within the author's position of its structural and functional organization. The author has outlined the central principles of proposed research position of studying personal space in the form of internal integrated image of the subjective character which provides an adequate level of social and psychological adaptation and formation of social maturity, self-actualization of modern student. Reliable data of conducted empirical studies confirm the concept of understanding of personal space as a form of student's internal coherence with life circumstances accompanied by configuration peculiarities of adaptational, motivational, personal and behavioural components.

Key words: *personal space, psychological space sovereignty, life style, social and psychological adaptation, social maturity, self-affirmation, self-actualization, student youth.*